

PARKVILLA

DE GEHEIME SLEUTEL VAN GERSHWIN

CMK VERDIEPINGSLESSEN

Parkvilla
Park Rijnstroom

Cornelis Geellaan 2
Alphen aan den Rijn

Telefoon 0172 - 49 37 37
educatie@parkvilla.nl | www.parkvilla.nl

Park
villa

Voorwoord

IN OKTOBER GA JE MET DE GROEP NAAR DE MUZIKALEVOORSTELLING DE GEHEIMESLEUTEL VAN GERSHWIN, IN DE GROTE ZAAL VAN THEATER CASTELLUM IN ALPHEN A/D RIJN. EEN MOOICONCERT OP EEN PRACHTIGE LOCATIE! DE VOORSTELLING GAAT OVER HETLEVEN VAN GEORGE GERSHWIN, EEN BEROEMDE COMPOSITIST, PIANIST, DIRIGENT EN KUNSTSCHILDER.

Als verdieping op de voorstelling van het educatieve symfonieconcert is deze lesbrief gemaakt. Door middel van drie muzikale lessen, waarvan les 1 en 3 gegeven worden door een vakdocent, leert de groep meer over George Gershwin en zijn muziek, met als doel om de muziek van Gershwin te leren herkennen en te weten in welke tijd hij leefde. De muziek van Gershwin wordt ten slotte nog steeds gespeeld en geluisterd.

De muzikale lessen 1 en 3 worden gegeven door een muziekvakdocent. Maar kunnen ook gegeven worden door de leerkracht zelf.

In dit document vind je de uitwerkingen van de activiteiten en de linkjes naar de muziekstukken en filmpjes op YouTube die hierbij nodig zijn. Zijn er bijlagen nodig bij een activiteit, dan wordt daarnaar verwezen.

De voorstelling wordt gespeeld door het orkest en twee acteurs. Het orkest en twee acteurs nemen jullie mee op een muzikale reis. Twee acteurs vertellen over het leven van Gershwin. Het symfonieorkest speelt de bekendste stukken.

Het begeleidingsorkest RBO Sinfonia (voorheen Randstedelijk Begeleidings Orkest genoemd) is een professioneel symfonieorkest gespecialiseerd in het begeleiden van koren en zangsolisten. www.rbosinfonia.nl

De lesbrief is in opdracht van het CultuurPalet www.cultuurpalet.nl en Parkvilla www.parkvilla.nl ontwikkeld door Aubrey Snell (www.aubreysnell.com) Met dank aan Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP)

Hieronder kort een terugblik op de voorstelling en achtergrondinformatie over George Gershwin. Deze kan voorafgaand aan de lessen nog kort worden besproken in de klas.

De Geheime Sleutel van Gershwin

De Geheime Sleutel van Gershwin vertelt het verhaal van een toevallige ontmoeting tussen een arme krantenjongen en de grote Amerikaanse componist George Gershwin in de straten van New York. Een orkest speelt de grootste hits van Gershwin (waaronder Porgy & Bess, American in Paris en populaire hits van The American Songbook), terwijl acteurs het verhaal van de componist in anekdotes vertellen. Gershwin en de krantenjongen verkennen de smeltkroes van Amerikaanse muziek van de jaren 1920 en 1930 en worden vrienden. De ervaren George helpt de jongen op weg zijn droom na te jagen en zijn talent te ontdekken.

Waar gaat het over?

De voorstelling enthousiasmeert de leerlingen voor het maken van muziek en het ontdekken van hun eigen talent. Ze kunnen zich verplaatsen in een componist. Ze zien hoe Gershwin werkt en inspiratie opdoet met zijn verbeeldingskracht. Gershwin laat zich in zijn composities leiden door de Amerikaanse cultuur uit zijn tijd. Hij slaat een brug tussen de klassieke muziek en de jazzmuziek. In de voorstelling krijgt dit alle aandacht in een overdonderende symfonische orkest ervaring.

Dit project sluit aan bij:

Muziek (jazz, klassiek, wereld), musical, componisten, wereldoriëntatie, de jaren 1920-1930, Amerikaanse cultuur.

Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP)

Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP) laat kinderen kennismaken met klassieke muziek, met als uitgangspunt het symfonisch orkest. .

Achtergrond informatie Gershwin

GEORGE GERSHWIN

De Amerikaanse componist, George Gershwin, 1898-1937 was van grote invloed op zowel klassieke muziek als jazz en popmuziek uit deze tijd. Hij vermengde deze verschillende stijlen vaak in zijn muziek.

George Gershwin werd als jongen geboren op 26 september 1898 in New York. Zijn ouders gaven hem de naam Jacob Gershowitz. Hij was een kind van Russisch-Joodse immigranten. George houdt zich vooral bezig met sport en atletiek. Muziek begint pas een rol te spelen als zijn broer Ira een piano krijgt. Niet Ira, maar George blijkt een pianotalent te zijn. Via de pianoleraar ontdekt hij de muziek van Debussy en Chopin.

Gershwin verlaat de middelbare school en begint op zijn vijftiende liedjes te spelen voor een muziekuitgeverij genaamd Remick & Co. Hij laat de liedjes van Remick aan mensen horen om ze te laten kopen. Hierdoor wordt hij heel goed in pianospelen en zingen. Nadat hij wat lessen heeft gehad over het maken van muziek, begon George Gershwin zijn eigen liedjes en pianostukken te schrijven. Zijn broer Ira schrijft de teksten van zijn liedjes.

Als repetitor (piano-begeleider) bij Broadway-shows schuift Gershwin zijn eigen songs naar voren. Hij vindt een uitgever en producent voor zijn eerste musical. Hij verdiepte zich in 'moderne klassieken' als Ravel en Stravinsky. In 1924, na diverse Broadway-successen, componeerde hij *Rhapsody in Blue*: zijn eerste cross-over van klassieke muziek en jazz. Critici en publiek zijn enthousiast. In Europa wordt het stuk een hit. Binnen tien jaar verdient Gershwin een kwart miljoen dollar met de uitvoeringsrechten van de *Rhapsody*.

Na *Rhapsody in Blue* blijft Gershwin songs en musicals schrijven, maar hij concentreert zich voornamelijk op concertmuziek. Hij componeert het jazzy *Pianoconcert* en maakt een tournee door Europa, waar hij diverse componisten ontmoet. Met het symfonisch gedicht *An American in Paris* bevestigt hij zijn status als Amerika's nationale componist op beide continenten.

Na jarenlang van een opera gedroomd te hebben, schreef Gershwin in 1935 *Porgy and Bess*. Het is een 'volksopera' gebaseerd op een roman van DuBose Heyward over een zwarte gemeenschap in South Carolina. Gershwin reist er zelf heen om indruk op te doen en toont ook daar de sociale flair waarmee hij in New York zoveel vrienden maakt. De première roept aanvankelijk gemengde reacties op. Later herkent men een meesterwerk. De openingsaria *Summertime* is inmiddels meer dan 25.000 keer opgenomen.

Vanaf begin 1937 klaagt Gershwin over hoofdpijn en duizeligheid. In juli van dat jaar raakte hij in een acute coma. Artsen constateren een hersentumor. Gershwin overleeft de spoedoperatie niet en sterft op 38-jarige leeftijd in Los Angeles

Lesoverzicht

Les	Inhoud	Tijd	
LES 1 Introductie Gershwin	Korte terugblik concert De leerlingen luisteren fragmenten van klassieke muziek en jazzmuziek en naar muziek van Gershwin. Ze praten er met elkaar over.	60 min	De filmpjes: Klassieke muziek in de moderne tijd (3:17 min.) en New York in de jaren '20 (2:06 min.) bekijken. Muziek van Gershwin luisteren en leren kennen.
LES 2 Dirigeren De leerlingen gaan dirigeren.	Ze geven aan hoe snel het orkest moet spelen en hoe hard het orkest moet spelen.	60-75min	Youtube links
LES 3 Je eigen compositie maken/ dirigeren	Maken van een grafische partituur. De zelfgemaakte compositie dirigeren.	60 min	Met materialen uit de klas zelf een compositie maken en uitvoeren.

LESDOELEN

- De leerlingen herkennen de muziek van Gershwin en weten in welke tijd hij leefde.
- De leerlingen verwoorden hun ervaringen en gevoelens in relatie tot de muziek van Gershwin.
- De leerlingen beseffen dat hun indrukken van de muziek anders kunnen zijn dan die van een ander.
- De leerlingen een grafische partituur maken.

- De leerlingen leren wat dirigeren is en enkele dirigeertechnieken.

1 Introductie Gershwin (gegeven door de vakdocent muziek)

LES 1

Algemene informatie

- Groep: groep 7 en 8
- Tijdsduur: 60 minuten
- Type: overige opdrachten
- Vakgebieden: muziek beluisteren
- Onderwerp(en): wat is jazz, klassiek. Dirigent, componist, componeren, orkest.
- Woordenschat: componist, musici, dirigent, orkest, concert, jazz, klassiek
- Kerndoelen PO: 54 en 55
- Doelen SLO Leerplankader: oriënteren, onderzoeken, uitvoeren, evalueren, maat en ritmische patronen herkennen, kennen van liedleidingsgebaren, actief luisteren binnen belevingswereld, herkennen van klank, vormaspecten, herhaling en contrast, sfeer en emotie uit muziek halen, dirigeren

Korte uitleg van de les

Korte terugblik concert

De leerlingen luisteren fragmenten van klassieke muziek en jazzmuziek en naar muziek van Gershwin. Ze praten er met elkaar over. Ze bekijken twee filmpjes. Eentje over klassieke muziek in de moderne tijd en een over het leven in de jaren '20 in Amerika.

Doelstellingen

Leerlingen leren klassiek en jazz te onderscheiden; Leerlingen leren wat een componist is; Leerlingen leren wat een dirigent is

Introductie

Wie is Gershwin?

We bekijken twee filmpjes:

Eentje over klassieke muziek: Klassieke muziek in de moderne tijd [LINK](#)

En een in de moderne tijd en een over het leven in de jaren '20 in Amerika. [LINK](#) en [LINK](#)

INLEIDEND GESPREK

Bespreek de rol van de dirigent.

Hij geeft aan:

- in welk tempo
- zodat allen tegelijk beginnen
- hoe hard of hoe zacht gespeeld wordt Bespreek hoe hij dit doet:

- grote zwaai bewegingen betekent harder
- kleinere zwaai bewegingen betekent zachter
- hij slaat met de maat mee, met de hartslag van de muziek

De dirigent is de leider van het orkest. Het orkest bestaat uit allemaal musici. Zij spelen muziek van een componist.

LUISTEREN NAAR MUZIEK

Rhapsody in Blue - Een Meesterwerk van Gershwin**

- Laat de leerlingen kennismaken met het beroemde stuk "Rhapsody in Blue" door Gershwin.
- Speel het nummer af en laat de leerlingen luisteren naar de verschillende instrumenten en het ritme. Ga in op de instrumenten en het ritme. - Bespreek hoe Gershwin verschillende stijlen muziek combineerde, zoals klassiek en jazz, om zijn unieke geluid te creëren.

LUISTERFRAGMENT : [LINK 1](#)

1. Beluister de muziek in stilte. Deel de muziek zo nodig op in fragmenten, wanneer een stuk lang duurt. Stel de volgende vragen: Wat gebeurt er in dit muziekstuk? Waaraan hoor je dat? Wat kun je nog meer ontdekken?
2. Beluister het fragment waar de leerling op doelt, eventueel terug. Luister goed mee en herhaal in eigen woorden wat de leerling zegt. Blijf zelf neutraal.
3. Rond af als de leerlingen hun aandacht verliezen en bedank iedereen voor zijn inbreng

RHAPSODY IN BLUE

1st Eb Clarinet GEORGE GERSHWIN
Score by Peter Gault

M. B. Optimal Copy A to E, C to D, E to F.
© 1988 by M. B. Optimal Copy A to E, C to D, E to F.
All Rights Reserved.

Suggesties neutraal taalgebruik

Het doet je denken aan... Je ervaart...	Het doet je denken aan... Je ervaart...
Jij denkt dus dat... Je hebt de associatie...	Jij denkt dus dat... Je hebt de associatie...
Je vraagt je af... Ik hoor je zeggen...	Je vraagt je af... Ik hoor je zeggen...
Het zou kunnen zijn dat... Je overweegt...	Het zou kunnen zijn dat... Je overweegt...
Je vermoedt... Voor jou is het...	Je vermoedt... Voor jou is het...
Jij hoort het als... Je suggereert...	Jij hoort het als... Je suggereert...
Je veronderstelt... Wellicht...	Je veronderstelt... Wellicht...
Je benoemt...	Je hebt...

AANVULLENDE OPDRACHTEN

- Zing een paar liedjes uit het repertoire van de klas. Zet telkens 1 kind als dirigent ervoor, die aangeeft of het hard of zacht gezongen moet worden.
NB: kleine beweging is zacht, grote beweging is hard.
- Deel ongeveer 6 instrumenten uit. Laat deze mee spelen met de liedjes, maar zij moeten de dirigent volgen qua klanksterkte (volume).
De dirigent geeft met kleine of grote zwaaibewegingen aan hoe sterk er gespeeld moet worden.

2 Dirigent spelen (gegeven door de leerkracht zelf)

LES 2

Algemene informatie

- Groep: groep 7 en 8
- Tijdsduur: 60-75 minuten
- Vakgebieden: dirigeren, spelen onder een dirigent
- Onderwerp(en): klanksterkte, tempo, orkest leiden/dirigeren
- Woordenschat: componist, muzikant, dirigent, orkest, concert
- Kerndoelen PO: 54 en 55
- Doelen SLO Leerplankader: oriënteren, onderzoeken, uitvoeren, evalueren, maat en ritmische patronen herkennen, kennen van liedleidingsgebaren, actief luisteren binnen belevingswereld, herkennen van klank, vormaspecten, herhaling en contrast, sfeer en emotie uit muziek halen, dirigeren

Korte uitleg van de les

De leerlingen spelen dat ze de dirigent zijn van een orkest. Ze geven aan hoe snel het orkest moet spelen en hoe hard het orkest moet spelen. Ook reageren ze met dirigeer bewegingen op een voorbeeld via Youtube.

Benodigheden

Youtube filmpje via deze link:

- 1: [Digitale les Gershwin](#)
- 1: [André Rieu](#)
- 2: [Radetsky wals](#)
- 3: [De Zwaan](#)

Spel en dirigeren

Bekijk de [digitale les van Gershwin](#). Deze les start met het spel 'wie is de dirigent?', vervolgens wordt er geoefend met het geluidsniveau en het starten en stoppen van het orkest. Als laatste onderdeel wordt er geoefend met het dirigeren van een vierkwartsmaat

Dirigeren driekwartsmaat

Ga na het volgen van de digitale les zelf verder met het oefenen van de driekwartsmaat.

Hieronder zie je wat figuren die je in de lucht mag 'tekenen'. De eerste figuren horen bij een driekwartsmaat; er zitten dan drie tellen in de maat. Dit figuur lijkt een beetje op een driehoek. Je begint met een 'aanloopje' (de opmaat). Zet je hand stil bij punt 3, til je hand op en laat 'm vallen naar punt 1. Vanaf nu blijf je bewegen in het tempo van de muziek en volgt de getekende lijnen. Misschien helpt het om hardop mee te tellen: 1,2,3, 1,2,3 enz.

Probeer eens met dit filmpje mee te doen. [LINK](#) Wacht tot het intro voorbij is. Vanaf 26" kun je mee gaan doen. "Vanaf 31" doet dirigent André Rieu de 'driehoekjes' heel duidelijk voor.

Dit is een tweekwartsmaat; er zitten twee tellen in de maat. Denk ook hier aan het 'aanloopje'.
Zet je hand stil bij punt 2, til je hand op en laat 'm dan vallen naar de 1. Vervolgens beweeg je je hand in het tempo op en neer en tel mee: 1,2, 1,2 enz.

Probeer eens mee te dirigeren met deze muziek. [LINK](#)
Hierboven heb je geleerd om de maat te slaan. Maar een dirigent doet meer dan alleen de maat slaan. Hij of zij laat ook de dynamiek (hard, zacht) en sfeer van de muziek zien met de linkerhand en met gezichtsuitdrukking. Doe net alsof je een 'echte' dirigent bent!
Hoe zou jij dirigeren bij dit stuk? Wat doe je met je linkerhand en met je gezichtsuitdrukking?
En welke maat sla je met je rechterhand?

En bij dit stuk? [LINK](#)

3 Componeren (gegeven door de vakdocent muziek)

LES 3

Algemene informatie

Groep: groep 7 en 8

- Tijdsduur: 60 minuten
- Vakgebieden: grafische partituur componeren, eigen compositie vormgeven en leiden
- Onderwerp(en): wat is compositie, componeren, partituur, grafische partituur.
- Woordenschat: musici, grafische partituur, notatie, experimenteren, dynamiek, toonhoogte.
- Kerndoelen PO: 54 en 55
- Doelen SLO Leerplankader: oriënteren, onderzoeken, uitvoeren, evalueren, maat en ritmische patronen schrijven, kennen van liedleidingsgebaren, actief componeren, contrast, sfeer en emotie uit muziek halen en dirigeren.

Korte uitleg van de les

In groepjes zullen de leerlingen gezamenlijk hun eigen muziekstukken componeren, waarbij ze door middel van zelfbedachte notaties prachtige grafische partituren creëren. Leren zich te uiten op auditieve verlangens en artistieke visie.

Doelstellingen

Leerlingen leren wat een grafische partituur is, deze te schrijven en uit te voeren. Ervaren muziek op een visuele en creatieve manier, geïnspireerd door de geest van George Gershwin.

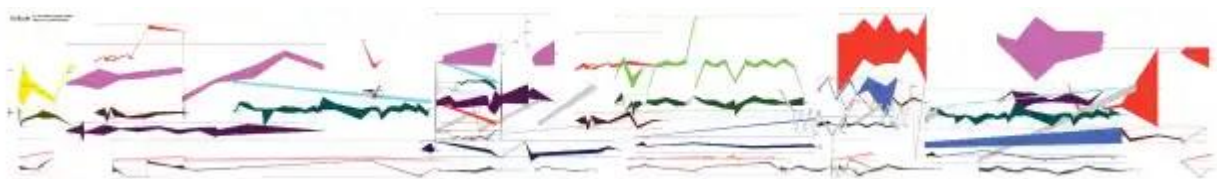
Benodigheden

Groot wit vel. Kleurpotloden. Voorbeelden van een grafische partituur.

GRAFISCHE PARTITUUR

Inleiding

Welkom bij deze unieke les waarin je op een visuele manier muziek gaat componeren, geïnspireerd door de innovatieve George Gershwin. Grafische partituren zijn kunstwerken die muzikale ideeën op een visuele manier weergeven. Laten we onze creativiteit de vrije loop laten en onze eigen muzikale kunstwerken maken!

1: Kennismaking met Grafische Partituren en Gershwin

- Bespreek wat een grafische partituur is.
- Bespreek hoe ze hun eigen ideeën op papier zetten om duidelijk te maken wat zij willen horen. Welke emotie, wat is het verhaal, welke klanken ze willen gebruiken.
- Gebruik daarvoor kleuren, hoogtes en vormen. Ze mogen ook gebruikmaken van kreten. 'Oeh', 'Ah', 'Prrr' etc..
- Bespreek George Gershwin's experimentele aanpak van muziek en zijn verlangen om nieuwe manieren te vinden om geluiden over te brengen.

2: Aan de slag met het schrijven van hun compositie

- Verdeel de klas in kleine groepjes van 4 à 5 personen.
- Geef ze een groot wit vel.
- Geef ze de opdracht eerst te bespreken waar ze het over willen hebben. Hoe ze dat gaan noteren. Welke emoties willen ze erin stoppen. Verandert de emotie halverwege?

3: Dirigeer je Eigen Muzikale Stukje

- Verdeel de klas in kleine groepen. Laat ze met elkaar door middel van gebaren bespreken hoe ze het verder gaan vormgeven waar het orkest op moet letten.
- Laat elke groep een dirigent kiezen die de anderen zal leiden met de aangeleerde technieken.
- Geef de groepen de vrijheid om te experimenteren met tempo, dynamiek en stijl om het stukje interessanter te maken en de vrijheid om verschillende geluiden te kiezen en deze om te zetten in visuele elementen op papier.
- Moedig creativiteit aan - er is geen "goed" of "fout" in dit proces!

4: Dirigeren als Gershwin - Creëer Sfeer en Emotie

- Laat elke leerling zijn of haar grafische partituur presenteren aan de klas.
- Bespreek hoe een dirigent emoties en sfeer in de muziek kan overbrengen.
- Laat de leerlingen verschillende emoties (vrolijk, verdrietig, opgewonden) associëren met bepaalde muzikale elementen (snelheid, dynamiek).
- Laat elke leerling om beurten hun eigen stukje muziek dirigeren terwijl ze proberen de gewenste emotie over te brengen.

Afsluiting:

Sluit de les af met een discussie over hoe grafische partituren een andere manier zijn om muziek te begrijpen en te maken. Bespreek hoe George Gershwin's experimentele benadering van componisten en kunstenaars heeft geïnspireerd om nieuwe manieren van expressie te verkennen.

Optionele activiteit: Maak een kleine tentoonstelling van de grafische partituren in de klas of school, waarbij elke leerling zijn of haar kunstwerk kan tonen.

Doelstellingen

AAN HET EIND VAN ALLE LESSEN KUNNEN DE LEERLINGEN

- Leerlingen leren klassiek en jazz te onderscheiden
- Leerlingen leren wat een componist is.
- Leerlingen leren wat een dirigent is.
- Zijn ze zich bewust van de rol van de dirigent.
- In de maat mee bewegen als dirigent
- Reageren met bewegingen op klanksterkte en op snelle of langzame ritmes
- Leerlingen leren wat een grafische partituur is, deze te schrijven en uit te voeren.
- De verschillende begrippen: orkest, dirigent, muzikant, componist, concert ervaren. . . .

Leerlingen leren muziek op een visuele en creatieve manier, geïnspireerd door de geest van George Gershwin.

DE GEHEIME SLEUTEL VAN GERSHWIN

Colofon

Deze lesbrief is ontworpen
door Aubrey Snell door
Parkvilla

CMK VERDIEPINGSLESSEN

